

ดอกไม้โบราณคดีไทย ๑๐

โดย ชักกลอน ๕๗ 27

๔๘ ชะมะนาด

“จรงกลิ่นมาเลิศล้วน บุหงาหอม ระเหยงา
ชะมะนาดพุทธรชาดพยอม ยั่งร้อย
ไปเพลินเท่าเพลินกนอม พจะนาค นิพนธ์พี
ยั้งระจิตยั้งจิตชะม้อย มิ่งมื่อ กระทือเหิม”

วรรณคดี : โคลงลิลิตมหามกุฎราชคุณานุสรณ์

พระนิพนธ์ : กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

ดอกชะมะหนาด *Vallaris globa*
 อยู่ในวงศ์ Apocynaceae มีชื่อหลาย
 ชื่อพื้นเมือง ชะมะหนาด ดอกขาวใหม่
 ดอกขาวใหม่ อ้มคล้าย ท่อ ไทยมี

ชื่อสามัญ ฝรั่งเศส Bread Flower ต้นยกลิ้นแฉะ ค่อยชมนมบั้ง พังคินี
 มาเลเซีย เมื่องอิเหนา เขาก็มี เป็นมาลี ที่หอมต้น ทนหลายวัน

ต้นไม้เลื้อย ขนาดกลาง ข้างในแข็ง เถาแข็งแรง เลื้อยได้ไกล ไม้แข็งขัน
 ใบเขียวเข้ม รูปไข่ ใบเป็นมัน ขอบเลื้อยพัน เถาขุ่ม มุมมองดี

ทุกส่วนของ ต้นไม้ ให้ยางขาว ดอกก็ขาว พรางพราวตา สด่าศรี
 กลิ่นหอมหวน ชวนชื่น รื่นฤดี ทั้งราตรี ปริกถิ่นน่าน พันหวานไกล

ดอกสีขาว ไร้กลิ่น น่าสนอม ทำเครื่องหอม แบ่งรำ ทำยา ได้
 เป็นยาถ่าย ให้อาเจียน เลือดเวียนไฉ กล้ามเนื้อตาย ถูกกระตุ้น มดลูกดี

ไม้ประดับ รัยบตา ที่หน้าบ้าน สดอระราญ สราญใจ ใสสดศรี
 ให้ร่มเงา เคล้ำกลิ่นหอม ดมดอมดี เป็นมาลี ที่นิยม ชมท่อ ไทย

สถิตย์พันธ์ บรรณสถิตย์

ไม้เถาเลื้อยเพื่อเฝ้าไปกลายเป็นขี้ผึ้ง
แฉะคุ่มกลุ้มดอกขาวนั้นพราดพร่าง
จึงทำห้อยแกว่งไกลไว้เบื้องล่าง
โยกไกลพลาจครางดูขลุ่ยทุกหนที่

ขลุ่ยดอกห้อยร้อยเรียง ไชยกลืนดล
ข้าวใหม่ดลดลอบฟุ้งกระจายในทูกที่
กล่อมจิตแจ่มเย็นล้ำในคำนี้
หาไหนมีล้ำเทียบเทียมเยี่ยมกว่าไทย

ขมขมขนาดมีอาจเทียบเปรียบขมนี้เอง
เนตรคมจ้องดูดูตาอวดอวดบ่ได้
ปากแยมเข้เข้เข้เข้คำหวานตราตรึงใจ
งามวิไลภายในใจหญิงไทยงาม

น้ำปรุงน้ำหอมนำขมกลั่นนั้นสูงค่า
ทั้งนำมาเป็นยาทาป้องแผลดลลาม
ปรุงข้าวแช่อร่อยแก้จนเกลี้ยงขาม
ประดับความงามด้วยขมขนาดเคี้ยว

ขลุ่ย คำเพราะ

ขำมะนาดดาษอยู่ดูงามขึ้น
เลื้อยรมรีนร้อนบ้านบานไล่อ
ดอกสีขาวเกาทอดยอดยอดไกล
หอมถูกใจเชตรกสิ้นฝันเฝ้าชม
ขำมะนาดดอกขาวใหม่ได้ขึ้นชื่อ
ให้รำลึกหอมตลอดชอนสุขสม
กลิ่นกระจายพระพายขึ้นรินอารมณ์
หอมชอนดมคล้ำฝืดเจ้าเฝ้ารำพึง

กลีบอบบางลอยลือปลิวละลืออง ค่อยประคองเก็บไว้ให้คิดถึง
ยามเย็นค่ำจ้ำมั้งฝนตราตรึง ดังประหนึ่งนางแนบแอบข้างกาย
แม้ตัวห่างฝากไว้ได้กลิ่นเจ้า ใจอบขาวหอมได้ดังใจหมาย
เปรียบเหมือนเจ้าอยู่ใกล้ไม่ร้างไกล หอมไม่คลายสวาทหวังเหมือนดังเคย
ปลูกเป็นซุ่มพุ่มเถาให้เงาร่ม นำขึ้นชมต้นใบเขียวไล่อ
ช่อดอกบานหวานกลิ่นนำยินดี ขึ้นชื่อวิเศษนั้นตลอดรรค์เอย

อัญชี่ ณ เชียงใหม่

ดูเพลินตาสดชื่นสมดอกขมิ้นขนาด พราวพิลาสีสีขาวนวลชวนถวิล

ดูจตุรอกไม้ขมิ้นงามมาตุลิน หอมระยรินพาใจให้ภิรมย์

กลิ่นขมิ้นขนาดเหมือนข้าวหอมสุกใหม่ หอมฟุ้งไกลชวนให้ได้ชื่นชม
มีอีกชื่อ "ดอกข้าวใหม่" เหมาะหน้าชม คนนิยมเอาผสมเครื่องสำอาง

ผลิตน้ำหอมหน้าตมดอมหอมเลิศล้ำ อบแป้งร่ำนำมาทาทั้งเรือนร่าง
จะหอมชวนนวลดั่งระอ่าทั้งตัวสรรพางค์ หอมมิอาจทั้งวันคืนชื่นใจเอ๋ย

๑ ไร่รัตน์ ภาสกีานนท์

ดูโดดเด่น เห็นไม้งาม ขำมะนาด กล้วยผุดผาด เป็นไม้เถา ไล่เกาะทรู
 เลื้อยได้ไกล เปลือกแตกเห็น เป็นร่องงู พ่วงพิกตุ ยางทั้งต้น ข้นขาวดี

ดอกเป็นช่อ ตามซอกใบ หรือปลายยอด หอมตลอด ดอกสีขาว พราวสดศรี
 ปลายดอกแยก สืบทำแฉก กล้วยแปดกัฒน์ มักเป็นที่ ขึ้นช่อบกัน ทุกชั้นชน

ถิ่นกำเนิด ไม้นี้เกิด ในเขตร้อน มักใช้ต้ม บักขำชุก ทุกแห่งหน
 ขยายพันธุ์ กระจายไป ให้ทุกคน เป็นสุขล้วน งามเหลือเกิน เพื่อดเพิดใจ

ขำมะนาด ดอกเด็ดไป ถวายพระ เลิกลดละ เกรียมต้อใจ ให้สดใ
 อกพรรษา ครานี้ พัดไป กำหนดไว้ อย่างกล้วยทรู คู่ช่อนาง

ศรีธมน์ สุพรรณ

อันว่าพรรณไม้เลื้อยลำต้นแข็ง ไข่มุกต่างแปดงุ้มคดงุ้มบังแสง
ให้ร่มเงาบรรเทาร้อนที่รุนแรง ยามที่แสงสาดส่องส่องลงมา

แถมมีดอกขาวนวลชวนให้เร่า ใจนั้นเฝ้าเชยชมภิรมย์หา
ตั้งตารอช่องามถึงพฤษภา ได้เวลาพลัดดอกออกให้ชม

ดอกสีขาวพราวพร่างกระจ่างเนตร กลิ่นพิเศษดังเทพาพุ่มสม
เหมือนเข้าดวงสุกใหม่ให้ภิรมย์ หอมตามลมยามย่ำค่ำสนธยา

ใครอยากเด็ดดอกไว้ให้เชยกลิ่น ให้รวยรินเรียงร้อยนั้นนาตา
บรรจงเก็บอย่าให้ดอกหักเฉยนา กลิ่นระพาควนชื่นมาในทันใด

พันธุ์ไม้ชนิดนี้ชื่อว่า "ขมหนาด" ยามกลิ่นพาดพาดวงจิตพิสมัย
ยังคล้ายกลิ่นเตยหอมช่อช่อใจ ยามใดได้เชยกลิ่นประทีนเอย

กล้วยพร แฉนวงษ์

